

Sortsvalg – majs til helsæd

Af planterådgiver Peter Siebert og Thomas Harbo

Tidlighed er den vigtigste parameter for et rigtigt sortsvalg. Vælg derefter sort ud fra anvendelse, kvalitet og udbytte.

Sortslisters, helsædsmajs 2025

I Danmark har vi en stærk tradition for at afprøve sorter i Landsforsøg og dermed få det bedste udgangspunkt for at træffe valget om majssorter på et oplyst grundlag. Ved at vælge en sort, der ikke er afprøvet i Landsforsøgene, er der altså ikke den samme mulighed for at sammenholde sorterne med hinanden. Anbefalingen vil derfor altid være at hovedparten af din majsavl er baseret på sorter, der er velafprøvet under danske forhold i Landsforsøg og sortsafprøvninger.

Parametre ved valg af sort

Ved sortsvalget er der mange parametre at holde øje med og vælge ud fra. Den vigtigste parameter er altid **tidlighed** for sorten. Det er altafgørende, at majssorten kan nå at blive helsædsmoden inden høst. Konsekvensen ved at vælge en for sildig sort for lokaliteten er en helsædsmajs, som ikke når den ønskede udvikling, ikke når det ønskede stivelses- og tørstofindhold og derfor medfører en større risiko for saftafløb ved ensilering. Nedenfor er nogle af de vigtige parametre for sortsvalget i majs beskrevet. Rækkefølgen kan diskuteres, men det er risikabelt primært at vælge sort efter udbytte, som det ellers ofte er kutyme i andre afgrøder. I majs er udbyttefaktoren nedprioriteret i forhold til andre parametre som tidlighed, anvendelse, kvalitet og forholdene i marken.

Sortsvalget bør tage udgangspunkt i nedenstående parametre.

Tidlighed

Du bør altid vælge en majssort, der kan opnå et tørstofindhold på 32-34 % tørstof i første halvdel af oktober, hvilket under kølige forhold vil begrænse sortsvalget til de mere tidlige typer.

De lidt sildigere typer har som oftest potentiale for et lidt større udbytte end de tidligere sorter. I gode majsår med en lang og varm vækstsæson, som giver mange majsvarmeenheder (MVE), vil valget af en lidt for sildig sort i forhold til lokaliteten ikke falde dårligt ud, men i lidt mere kølige år vil udfaldet blive en majsafgrøde, der ikke når at blive moden til tiden. Store mængder nedbør i efteråret er en anden faktor, som vi også må forholde os til, da vi jo også skal have sikkerhed for at kunne bjærge en høstklar afgrøde fra marken. Derfor skal sortsvalget tilpasses de forandrede nedbørsforhold og de klimatiske forhold på din lokalitet, så du får høstet en afgrøde, der når at blive færdig og dermed opnår en god kvalitet. Hvis majsen eventuelt skal anvendes til kolbemajs, må sorten hellere være til den tidlige side end for sildig, da det dermed sikres, at kolberne har de bedste forhold for at indleje stivelse og blive færdig, inden middeltemperaturen bliver for lav og indlejringen stopper, hvilket normalt indtræffer i midten af oktober.

Anvendelse

Skal majsen ikke blot kunne anvendes til helsæd, men også til kolbe-/kernemajs, er der andre parametre, som du også skal holde øje med. For at kunne høste en kolbe- eller kernemajs er det altafgørende, at majsen stadig står op, når afgrøden skal høstes. Derfor er standfastheden for majssorten meget vigtig, hvis den skal anvendes til kolbe-/kernemajs. Landsforsøgene med helsædsmajs giver desværre ikke mulighed for at gøre nogle gode bedømmelser af sorternes tendens til lejesæd og nedknækning, som vi ellers kender det fra mange andre afgrøder. Derfor er anbefalingerne i majsoversigten om anvendelsen af de enkelte majssorter til kolbe-/kernemajs baseret på de enkelte firmaers anbefalinger. Udover standfasthed er det også vigtigt, at majssorten ikke har tendens til at sætte sideskud, da kolberne aldrig bliver lige så gode, som når der kun er en god kolbe pr. plante.

Lejesæd/nedknækning

I forsøgene har enkelte sorter vist så stor tendens til lejesæd/nedknækning, at det vil være forbundet med stor risiko at anvende dem til kolbe-/kernemajs. I 2023 drejede det sig bl.a. om sorterne Aya, Foxtrot, Resolute og Saxon foruden et par nye nummersorter, som i sortsforsøget ved Holstebro (Ytteborg) havde 15-20 procent knækkede stængler, ligesom sorten KWS Leto havde omkring 40 procent knækkede stængler i samme forsøg. Fra forsøget i 2024 var også sorten Clifford hårdt ramt af knækkede stængler i særligt forsøget i Holstebro. Normalt er knækkede stængler eller lejesæd noget, der slår en sort ihjel, inden den når at komme ud på markedet, men de senere år har vi i forsøgene set at enkelte sorter har nået ud på markedet inden denne uheldige egenskab er blevet opdaget. Det understreger endnu engang værdien af

Landsforsøgene og i særlig grad sortsforsøgene som giver mulighed for sammenligning af alle sorterne på lige fod og i flere års afprøvninger. Heldigvis stemmer firmaernes anbefalinger - med enkelte undtagelser - overvejende godt overens med observationerne i forsøgene.

Kvalitet

Kvalitet er selvsagt en vigtig parameter for valg af majssort, når anvendelsen er til højtydende malkekøer. Anvendes der en stor andel majs i foderplanen, betyder andelen af fordøjelige cellevægge mere, end hvis der kun anvendes en mindre andel majs, hvor mange af de fordøjelige cellevægge kommer fra græsset.

Kvaliteten påvirkes også af den stubhøjde, du sætter i marken. I Landsforsøgene bliver alle sorter høstet med en stubhøjde på 30 cm, hvilket såvel udbytte som kvalitet er bestemt efter. Har du for vane at vælge de højst-ydende sorter, som giver en stor afgrødemasse, og dernæst sætte en høj stub for at opnå en bedre kvalitet, så mangler der reelt noget af det udbytte, som dit sortsvalg er gjort ud fra. Derfor kan en majssort med et lidt lavere udbytte men med en meget god kvalitet ofte være et bedre valg. Da alle sorter høstes på samme tidspunkt i forsøgene, er der en lille differencering imellem de tidlige sorter og de sene sorter. De tidlige sorter har et højere tørstofindhold og har dermed også nået at indlejre mere stivelse i kolben. Derfor er stivelsesudbyttet oftest lidt højere i de tidlige sorter, når de holdes op imod de sildige sorter i forsøgene. Vær også opmærksom på, at værdierne i sortsoversigten er gennemsnit af alle forsøg – såvel kølige som lune lokaliteter, og at der ofte er stor forskel mellem de opnåede stivelsesudbytter for den enkelte sort mellem de forskellige lokaliteter.

Udbytte

De sildige sorter har ofte et højere udbytte end de tidlige sorter. Et lavere udbytte kan accepteres, hvis kvaliteten kan opveje det mindre udbytte. Vær opmærksom på ikke at "jagte" det høje udbytte i en sort, der måske er lidt for sildig i forhold til lokaliteten. Vælg hellere en sort der giver 5 procent mindre udbytte, men som har den rigtige tidlighed og kvalitet.

Sortsblandinger

Flere firmaer markedsfører og sælger sortsblandinger i majs. Sortsblandinger kendes mest fra vårbyg, men findes også i vinterhvede, og nu også i majs. Fordelen ved sortsblandinger i majs er, at de giver en større stabilitet og sikkerhed for kvalitet og udbytte, **hvis** de er sammensat under hensyntagen til de enkelte sorters forskellige dyrkningsegenskaber, herunder specifikt tidlighed og evne til at klare sig under forskellige udfordringer i vækstsæsonen. Sortsblandinger bør udelukkende tilhøre helsæd. Sortsblandingen giver ikke et større udbytte, end sorterne gør hver for sig.

Til den kommende sæson markedsføres flere sortsblandinger.

Tabel 3 2025, markedsførte sortsblandinger og sammensætning (Kilde: "Firmahjemmesider")

Firma	Forædler/frøfirma	Salgsnavn	Sorter
DLA	LG	LG Majsmix 180.03	Prospect, Saxon, Conclusion
DLG	LG	MajsMix 185	Function, Pinnacle, Prospect
		MajsMix 200	Emeleen, Function, LG 31.206
LINDS	LG	LG Majsmix 170	Ambition, Prospect, Wizard
		LG Majsmix 205	LG 31.211, LG 31.205, LG 31.208